

En påstådd sexualitet

En diskursanalytisk undersökning av svenska
migrationsmyndigheters syn på sexualitet i relation
till hbtq-personers asylärenden

Institutionen för kulturvetenskaper vid Göteborgs Universitet

Uppsats 15 hp, fördjupningskurs i Genusvetenskap

HT 2014

Författare: Sandra Hallgren

Handledare: Mia Eriksson

GÖTEBORGS UNIVERSITET

ABSTRACT

The purpose of the essay is to examine the views on sexuality that guide the Swedish Migration board and court's judgments and decisions in asylum cases. The essay investigates seven cases from the Swedish Migration court regarding asylum seekers from seven different countries seeking protection in Sweden due to their sexuality and/or gender identity. By applying discourse analysis, along with the theoretical perspectives of Judith Butler and the postcolonial critique of Chandra Talpade Mohanty, the essay discusses what kind of criteria and/or practice is demanded of the asylum seekers to be rendered as trustworthy. The essay concludes that the asylum seekers are considered untrustworthy by the migration authorities when not acting according to a (hetero)normative sexuality. It also explores how the migration authorities depoliticize homophobic structures in the asylum seekers' home countries by articulating homophobia as an individual experience rather than institutionalized discrimination. There is a lack of knowledge within the migration authorities regarding how the process of seeking asylum, which in the examined cases leads to arbitrary judgments, affects sexual identity. Being a somewhat undertheorized subject in the Swedish academia, the essay aims to contribute to the theoretical field of *Queer Migration* by exploring a Swedish context.

Keywords: asylum, LGBT, Migration authorities, sexuality, Queer Migration

1. INLEDNING	4
1.1 Problemområde	4
1.2. Syfte och frågeställningar	5
1.3 Juridiska begreppsdefinitioner	6
1.4 Avgränsningar	7
2. TEORI.....	7
2.1 Forskningsfältsoversikt	7
2.1.1 Forskning från en svensk och europeisk kontext	7
2.1.2 Queer Migration.....	9
2.2 Teoretiska perspektiv	11
2.2.1 Butler – begriplighet, erkännande och normer	11
2.2.2. Mohanty och en postkolonial kritik mot universalitet	12
3. MATERIAL.....	14
3.1 Insamling, urval och avgränsningar	14
3.2 Sammanställning av Migrationsdomstolens mål	16
4. METOD	18
4.1 Diskursanalys	18
4.2 Metodologiskt förhållningssätt och situerad kunskap.....	20
4.3 Reflektioner kring ontologi och epistemologi	21
5. ANALYS	23
5.1 När material, metod och teori möts - mitt analytiska tillvägagångssätt.....	23
5.2 Vagt kunskapsunderlag och godtyckliga bedömningar	24
5.3 Individualiserat ansvar och avpolitiserande av homofobi	25
5.4 (O)lyckad assimilation	32
5.5 En icke-trovärdig sexualitet	34
5.6 Omöjlig bisexualitet?	37
6. SLUTDISKUSSION	39
7. REFERENSLISTA	43
7.1 Litteratur	43
7.2 Övriga källor	45

1. INLEDNING

1.1 Problemområde

De senaste åren har det riktats omfattande kritik mot Migrationsverket och deras hantering av hbtq-personers¹ asylprocesser. De har anklagats för att utgå ifrån en heteronormativ syn på och kunskap om sexualitet. Till följd av enskilda handläggares förhållningssätt till sexualitet har asylprocessen för hbtq-personer bedömts vara av godtycklig karaktär gällande bemötande, utredning och utfall och därmed brista i frågan om rättssäkerhet (Wolf-Waltz, Törner & Borg 2010: 3f; Dahlgvist & Måwe 2011).

Kritiken har genererat respons i form av Migrationsverkets projekt *Beyond Borders* vilket genomfördes under 2009-2010. Genom att utbilda experter inom hbtq-frågor och tillsätta två externa utredningar, var syftet med projektet att utvärdera och förbättra verksamheten genom att arbeta normkritiskt för att minimera risken att stereotyper och heteronormativa föreställningar kring kön och sexualitet påverkar bedömningarna i asylärenden. Utredningarna resulterade i två rapporter utförda av externa konsultföretag med finansiering av Europeiska flyktingfonden; *Normkritisk studie av asylprövningen* och *Okänt folk: om förståelse av genusproblematiker och utsatthet på grunden sexuell läggning och könsidentitet i Migrationsverkets landinformation* (Migrationsverket 2009: 32; Wolf-Waltz, Törner & Borg 2010; Grandin & Sörberg 2010; Dahlgvist & Måwe 2011).

I början av 2011 utkom Migrationsverket med en rättslig styrning gällande vilken metod som ska tillämpas avseende utredning och prövning av den framåtsyftande risken för personer som åberopar skyddsskäl på grund av sexuell läggning. Här menar Migrationsverkets rättschef bland annat att de centrala frågorna är:

hur den sökande kommer att manifesteras sin tillhörighet till gruppen vid ett återvändande och hur andra (både privat och offentligt) kommer att agera på detta förhållningssätt. (Ribbenvik 2011: 1)

¹ Jag använder mig konsekvent av begreppet *hbtq* (homosexuella, bisexuella, trans- och queerpå personer) och använder endast variationer av begreppet, som *hbt*, vid citat.

Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter (hädanefter RFSL) kartlägger regelbundet aktuella fall rörande hbtq-personers asylprocesser i Sverige och har uppmärksammat ett flertal brister inom migrationsmyndigheterna. De menar att många av de asylökningar som leder till avslag på grund av trovärdighetsbrister ofta beror på kunskapsbrist hos handläggaren (RFSL 2012).

I Migrationsverkets årsredovisning för 2013 framhålls att det fortfarande finns problem gällande handläggning av hbtq-ärenden, att den föreslagna metoden i den tidigare nämnda rättsliga styrningen RCI 03/2011 inte implementerats samt att kunskapsbrist om situationen för hbtq-personer i vissa länder kvarstår. Åtgärderna till dessa uppföljningar har resulterat i utbildningsinsatser inom såväl landinformation som av specialister inom hbtq-frågor och normkritik. Enligt Migrationsverkets egen statistik ska dessa specialister, vid tidpunkten för årsredovisningen, ha medverkat i cirka 150 ärenden rörande hbtq-personer (Migrationsverket 2014: 12, 28). Det genomfördes även ett projekt rörande verkets bemötande och hur deras tolkar arbetar, där ett av målen var att "[...] ta fram en standard för tolkning av svårtolkade begrepp, bland annat inom den sexuella sfären" (Migrationsverket 2014: 25).

I sitt senaste nyhetsbrev från augusti 2014 rapporterar RFSL om ett flertal aktuella avslagsärenden hos Migrationsverket där hbtq-personer blivit nekade asyl utifrån en bedömning om att det föreligger trovärdighetsbrist i omständigheter rörande den asylsökandes sexuella läggning. Bland annat har berättelserna hos två män från Uganda och Nigeria bedömts som icke-trovärdiga då det anses orimligt att de inte har reflekterat tillräckligt över faktumet att deras homosexualitet bryter mot deras hemländers lagar och normer. I ett fall med en man från Irak anses hans berättelse brista i trovärdighet på grund av att han inte kunnat ange om han är bisexuell eller homosexuell, utan istället har innebörden av dessa identitetsbegrepp förklarats under utredningstillfället (RFSL 2014: 3f).

1.2 Syfte och frågeställningar

Mitt syfte är att undersöka vad det är för syn på sexualitet som präglar svenska migrationsmyndigheter. Jag kommer att analysera sju stycken migrationsmål ifrån migrationsdomstolen i Göteborg, där samtliga berör asylsökande som har uppgett

sexuell läggning eller könsidentitet som skyddsgrundande asylskäl. Utifrån detta material kommer jag att undersöka hur migrationsmyndigheternas fokus på trovärdighet tar sig i uttryck i bedömningen av den asylsökandes berättelse, och vad det är för typ av praktiker och kriterier som konstrueras som trovärdiga.

Jag utgår utifrån ett perspektiv där sexualitet inte kan förstås och analyseras isolerat från påverkan av andra maktordningar. Därför ska jag undersöka hur sexualitet samverkar med andra omständigheter, som att vara en asylsökande och hur detta påverkar och formar asylprocessen för hbtq-personer och deras förutsättningar i mötet med svenska migrationsmyndigheter. För att undersöka detta ämnar jag besvara följande frågeställningar:

- Vilken förståelse av och syn på sexualitet präglar migrationsmyndigheternas beslutsfattande?
- Vad för typ av kriterier eller praktiker behöver uppfyllas för att den asylsökande ska bedömas som trovärdig?

1.3 Juridiska begreppsdefinitioner

Enligt Utlänningslagen (2005:716), härnäst UtlL, är en *flykting* en person som

[...] känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, nationalitet, religiös eller politisk uppfattning eller på grund av kön, sexuell läggning eller annan tillhörighet till en viss samhällsgrupp, och inte kan, eller på grund av sin fruktan inte vill, begagna sig av detta lands skydd [...] oberoende av om det är landets myndigheter som är ansvariga för att utläningen riskerar att utsättas för förföljelse eller om dessa inte kan antas erbjuda trygghet mot förföljelse från enskilda. (UtlL 2005:716: 4 kap., 1 §)

Uppehållstillstånd innebär ”[...] att vistas i Sverige under viss tid (tidsbegränsat uppehållstillstånd) eller utan tidsbegränsning (permanent uppehållstillstånd)” (UtlL 2005:716: 2 kap., 4 §). *Asyl* innebär ”[...] ett uppehållstillstånd som beviljas en utläning därför att han eller hon är flykting eller alternativt skyddsbehövande” (UtlL 2005:716: 1 kap., 3 §). Personer som befinner sig i Sverige ska enligt 5 kap., 1 § i UtlL ha rätt till uppehållstillstånd om de erhåller status som flyktingar eller andra

skyddsbehövande.

1.4 Avgränsningar

Jag har valt att avgränsa min studie till att titta på de mer konkreta manifestationerna av migrationsmyndigheternas bedömningar och beslut, därav utgörs materialet av domstolsmål kring asyl. Därmed undersöker jag inte vilken information som finns i Migrationsverkets rätts- och landinformationssystem Lifos, då det blir en för stor mängd material i förhållande till uppsatsens omfång. Om jag hade valt att väva in information från Lifos hade det resulterat i en annorlunda kartläggning av problemområdet och annorlunda slutsatser från min sida. Dokumenten i Lifos ligger till grund för migrationsmyndigheternas bedömningar (Migrationsverket 2013), varpå Migrationsverkets landinformationsenhetens synsätt kring sexualitet därmed indirekt närvarar i mitt material.

Mitt förhållningssätt till det juridiska fältet bör också beaktas då jag valt att avgränsa studien från att analysera juridiska faktorer kring Util, som till exempel förarbeten och praxis. Under uppsatsens metodavsnitt reflekterar jag kring mitt förhållningssätt till det juridiska materialet.

2. TEORI

2.1 Forskningsfältsöversikt

Utifrån mitt val av ämne har jag letat efter forskning som berör svenska migrationsmyndigheters syn på sexualitet och hur denna kunskap och förståelse påverkar deras bedömningar rörande asylprocesser för hbtq-personer. För att vidga perspektivet har jag även undersökt forskning som berör sexualitet och hbtq-personers asylprocesser i andra västerländska länder.

2.1.1 Forskning från en svensk och europeisk kontext

Akademisk forskning som undersöker svenska migrationsmyndigheters syn på sexualitet är ett relativt outforskat fält. Utöver tidigare nämnda rapporter som är utförda på uppdrag av Migrationsverket själva, är det främst två studentuppsatser som berör frågeställningar liknande mina. *Asylprövningen vid flyktingskap på grund av sexuell läggning* är en examensuppsats inom juridik av Aino Gröndahl (2012) vilken

även resulterat i en rapport åt RFSL med samma namn. Gröndahl undersöker asylfall från Sveriges Migrationsdomstolar för att utreda hur rättstillämpningen och kriterierna enligt UtL tolkas i praxis och förarbeten när en asylsökande åberopar sexuell läggning som skyddsgrundande skäl. Gröndahl visar på att asylsökande bedöms utifrån sitt levnadssätt, hur de praktiserar sin sexualitet och om de lever ”öppet” eller inte. Domstolarna är präglade av en västerländsk syn på sexualitet då de saknar en medvetenhet kring hur en asylsökande och dennes syn på sexualitet kan påverkas av att komma från ett land där homosexualitet eller hbtq som begrepp inte existerar och/eller är kriminaliserat (Gröndahl 2012: 7, 9, 64f). *Asyl och rätten att definiera sexualitet* är en C-uppsats inom Socialt arbete där Mimmi Adborn Håkanson (2013) undersöker hur sexualitet konstrueras när uppgivet asylskäl för flyktingstatus är sexuell läggning. 13 asyldomar från Migrationsdomstolar jämförs med varandra och Adborn Håkanson kommer fram till att domstolarnas bedömningar utgörs av en heteronormativ syn på sexualitet samt att en giltig och en ogiltig typ av homosexualitet konstrueras (Adborn Håkansson 2013: 3, 18, 28f).

Andra studier som rör sig inom samma område, om än inte explicit berör hbtq-personers asylfall, är bland annat avhandlingen *Everyday Clandestinity* där Maja Sager (2011) undersöker hur människor som fått avslag på sin asylansökan lever hemligt i Sverige och konstrueras som illegala flyktingar. Studien utgår ifrån ett intersektionellt perspektiv där informanternas gemensamma erfarenhet av att leva undangömda i Sverige analyseras i relation till att de är en heterogen grupp människor där identitetsmarkörer rörande, genus, ras/etnicitet och sexualitet samverkar i deras identitetskonstruktion och villkor i Sverige. Denna studie är relevant att nämna i mitt fall då den belyser hur en position som asylsökande inte kan analyseras isolerat från andra identitetsmarkörer som bland annat sexualitet i frågan om asylsökandes möjligheter, makt och utsatthet i relation till en svensk kontext. Sager analyserar dessa faktorer i relation till en svensk diskurs kring välfärd och en svensk självbild av att vara ett land med en human asylpolicy (Sager 2011: 9, 23f, 27).

I *Vi dansar inte på bordet: Lesbiska invandrarkvinnor i Sverige: stigmatisering & stolthet* skriver Diana Avrahami (2007) om hur lesbiska invandrare i asylprocessen blir osynliggjorda och marginaliserade. Studien visar på att det snarare är regel än

undantag för lesbiska att sexuell läggning som uppgivet asylskäl leder till avslag, medan anhöriganknytning som asylskäl leder till beviljat uppehållstillstånd. Detta menar Avrahami speglar ett heteronormativt synsätt där tvåsamhet och parrelationer premieras samtidigt som myndigheterna brister i att tillgodose skydd för kvinnor och transpersoner på flykt på grund av sexuell läggning eller könsidentitet (Avrahami 2007: 174, 176f, 183).

Mer utforskat är hbtq-personers asylprocesser i Europa utifrån en vidare västerländsk kontext. Den nederländska rapporten *Fleeing homophobia: [på flykt från homofobi: asylansökningar anknutna till sexuell läggning och könsidentitet i Europa]* undersöker hur EU:s medlemsländer hanterar hbtq-personers asylärenden. Det tydliggörs att flera av de europeiska länderna inte kan garantera rättssäkra asylprocesser, utan ofta brister i kvalitet och i enlighet med mänskliga rättigheter (Jansen & Spijkerboer 2011: 7ff).

2.1.2 Queer Migration

Forskningsfältet *Queer Migration* är en vidareutveckling av såväl sexualitetsstudier som migrationsstudier, där sexualitet som analyskategori inte enbart utgör ett adderande till migrationsstudier och vice versa, utan istället undersöks hur de två kategorierna interagerar med varandra (Luibhéid 2005: ixf). Inom fältet problematiseras liberala narrativ, som att hbtq-personers flykt från förtryck i det globala Syd skulle vara en linjär process där de i västvärlden kan leva i frihet. Föreställningar om att uppnådd frihet i det nya landet sker genom assimilering till den nya nationen och dess gemenskap problematiseras också (Luibhéid 2008: 170).

Queer Migration har genererat ett paradigmskifte där forskningsfokus ligger på:

[...] recovering, theorizing, and valorizing histories and subjects that have been largely rendered invisible, unintelligible, and unspeakable in both queer and migration studies. (Luibhéid 2008: 171)

Inom detta fält förstås sexualitet utifrån ett intersektionellt perspektiv genom att det konstrueras i relation till andra strukturerande hierarkier som klass, ras, etnicitet och medborgarskap. Genom att studera hur migration och sexualitet samverkar menar

Eithne Luibhéid att heterosexualitet som strukturerande norm synliggörs. Heterosexualitet utgör navet för vilka typer av människor som konstrueras som önskvärda. Den moderna nationalstaten är styrd utifrån en heteronormativ syn på inte bara kön, genus och sexualitet utan även gällande ras och klass. Heteronormativitet formar synen på reproduktion av både människor och nation. Därmed formar det synen på invandring vilket innebär att västerländska länders migrationspolicys struktureras enligt en syn där vissa människor konstrueras som önskvärda och andra inte (Luibhéid, 2008: 170f, 174f).

Att människor som nekas asyl på grund av att de inte vid starten berättat om sin sexualitet menar Timothy J. Randazzo (2005) i antologin *Queer Migrations* kan utgöras av orsaker som ovetskap om asylsystemet och att sexuell läggning kan utgöra skäl för skydd. Vanligt är också en rädsla inför att prata om sin sexualitet med landsmän vilket gör att mötet med tolkar kan bli väldigt problematiskt. Andra faktorer kan vara det dubbla utanförskap som det innebär att vara asylsökande i ett nytt land som hbtq-person (Randazzo 2005: 40f).

I *Deportable Subjects: Lesbians and Political Asylum* undersöker Rachel Lewis (2013) hur deportation påverkar de berättelser som asylsökanden berättar för migrationsmyndigheter och ger exempel på hur migrationsmyndigheters krav på bevis av (homo/bi)sexualitet är problematisk. Lewis menar att ett konstant akut tillstånd som att vara flykting påverkar processer, erfarenheter och syn på sexualitet vilket i förlängningen innebär att hela asylsystemet påverkas av hur sexualitet och migration samverkar (Lewis 2013: 176f, 188f).

Det finns lite forskning som explicit undersöker hbtq-personers asylprocesser i Sverige med fokus på sexualitet. Detta banar väg för relevansen av mina frågeställningar och motiverar mitt val av ämne, där fokus är att undersöka hur sexualitet och asyltillstånd samverkar och gemensamt kan komma att forma varandra. Queer migration-perspektivet fungerar därmed som ett slags avgränsande tillika inringande av mitt forskningsområde. Det är inom detta fält jag positionerar mig och vars kunskapsproduktion jag vill bidra till genom att undersöka en svensk kontext.

2.2 Teoretiska perspektiv

Det huvudsakliga teoretiska perspektivet utgörs av Judith Butlers teorier kring normer, erkännande och begriplighet. Uppsatsen tar även hjälp av Chandra Talpade Mohantys postkoloniala kritik gentemot västerländska kunskapsanspråk, samt redan nämnda perspektiv från forskningsfältsöversikten. Utifrån dessa perspektiv analyseras hur förståelser och konstruktioner av sexualitet och asyl verkar i, formar och eventuellt utmanar rådande diskurs kring asylsökande hbtq-personer.

2.2.1 Butler – begriplighet, erkännande och normer

Butler diskuterar hur förhållandet mellan *begriplighet* och *mänsklighet* formas av att normer artikuleras på ett sådant sätt att vi inte kan förstå idén om mänsklighet bortanför normens föreställningar om vad som är begripligt. Det som faller utanför begriplighetsramen blir också vad som hamnar utanför föreställningen om vad som utgör mänsklighet (Butler 2006: 73f). Det mänskliga och det tänkbara utgör en domän som alltid hotas av dess utsida men vilken också verkar medskapande. Det som artikuleras som det otänkbara och det förnekade ingår alltså i det begripliga, då det markerar dess yttre gräns (Butler 1993: xi).

Butler menar att *erkännande* är att bli inräknad i vad som räknas som mänskligt och på så sätt bli begripliggjord. Minoritetsgrupper är ofta beroende av erkännande från staten för att bli räknade som mänskliga subjekt. Ett erkännande från staten kan dock leda till en paradoxal effekt. Då vissa erkänns enligt normen kan andra erkännas först efter ha blivit omstöpta enligt normativa föreställningar om vad som är begripligt. På så sätt kan människor berövas sin egentliga identitet då normen styr vilka som är möjliga att inkludera (Butler 2006: 51, 121).

Butlers syn på kön och genus utgår ifrån en performativ förståelse som innebär att det inte är något en har eller är, utan något som *görs*. Kön är en av de normer som gör att en människa överhuvudtaget blir och förstås som livsduglig. Kön är en kulturell norm som styr materialiseringen av kroppar och som gör kroppar kulturellt begripliga. Butler förklarar det också som ett reglerande ideal vars materialisering är tvingande och verkar genom en process som utgörs av en upprepning av normer. Detta krav på upprepning visar på dess instabilitet och således möjlighet till subversion när

upprepningar förändras (Butler 1993: 1f). Dessa normer verkar performativt för att konstituera kroppars materialitet vilket Butler förklarar fungerar genom att ”materialize the body’s sex, to materialize sexual difference in the service of the consolidation of the heterosexual imperative” (Butler 1993: 2).

Butlers definition av en norm är att det är en skapande mekanism vilken är beroende av att den efterlevs, återinrättas och ageras ut i sociala praktiker. Det är just upprepadet som håller normen vid liv och därmed har den ingen oberoende eller inneboende ontologi, utan istället är den ”[...] (re)producerad genom förkroppsligandet, genom handlingarna som söker närma sig den, genom de idealiseringar som reproduceras i och av dessa handlingar” (Butler 2006: 65). I kravet på upprepning finns möjligheter till att normen utmanas genom att upprepningar kan förändras. Vissa upprepningar kan därmed bekräfta normens fortsatta auktoritet medan andra kan komma att verka subversivt gentemot normen (Butler 2006: 69).

I *Who Sings the Nation-State* för Butler en diskussion kring hur människor i relation till staten kan bli förskjutna till en ”privat” sfär och på så sätt hamna utanför en politisk. Samtidigt är staten den mekanism och institution som inkluderar en viss typ av människor, och denna dubbla karaktär är i min uppsats ett användbart teoretiskt perspektiv. Det visar på hur staten konstruerar en bild av nationell tillhörighet vilken inkluderar vissa medan andra faller utanför (Butler & Spivak 2007: 37ff).

Med ett fokus på vad det är för typ av kriterier och praktiker som artikuleras som nödvändiga för att passera som trovärdig tar jag hjälp av Butlers teorier om hur normer fungerar. Utifrån hennes tankar kring begriplighet och erkännande ska jag diskutera vad som konstrueras som mänskligt och hur de asylsökandes sexualitet konstrueras i relation till deras situation av att vara i en asylprocess.

2.2.2. Mohanty och en postkolonial kritik mot universalitet

Dagens västerländska stater, om än artikulerade som liberala och moderna, formulerar villkor för vilka människor som är önskvärda och vilka praktiker och typer av liv som görs begripliga. Mohanty (2007) menar att diskurser kring individuella rättigheter och medborgarskap som formuleras som ”opartiska” egentligen vilar på

formeringar av ras och genus. Dessa verkar till att instifta specifika normer för sexuella relationer vilket kontrolleras genom att skapa regler för familj, befolkning, invandring och arbetsmarknad. Mohanty visar hur dessa formeringar i dagens kapitalistiska stater tar sig i uttryck i lagar och normer kring immigration, nationalitet och medborgarskap. Hon analyserar skärningspunkten för genus, ras, klass och sexualitet och hur detta regleras i västvärldens demokratier och synliggör därmed statens maktutövande (Mohanty 2007: 80f, 87).

Ett postkolonialt perspektiv utmanar och problematiserar traditionellt västerländska och "legitima" kunskapsanspråk och Mohanty visar på hur vissa ontologiska och epistemologiska antaganden kan leda till etnocentrisk universalism, och är ett resonemang som kan:

[...] tillämpas på alla diskurser som fastställer sig själva som underförstådd referent, som den måttstock utifrån vilken kulturella "andra" kan kodifieras och representeras. Det är i denna handling som makt utövas i diskursen. (Mohanty 2007: 37)

Uppsatsen använder Mohantys teoretiska ansats för att analysera vilka antaganden kring sexualitet som artikuleras av migrationsmyndigheterna. Sker det utifrån ett perspektiv där västerländska tolkningsramar konstrueras som universella?

Jag anser att sexuell identitet i mitt material inte bör förstås isolerat ifrån situationen av att vara asylsökande och vice versa. Därmed existerar inte dessa identiteter innan, bortom eller utanför de diskurser som de formuleras inom. Istället bör de analyseras med hänsyn till att de formas inom och av dessa diskurser. Därmed har jag, utifrån Butlers förståelse av kön och genus som performativt, som utgångspunkt att sexualitet *görs* utifrån och i relation till dominerande diskurs och till aktuell kontext, samt att tillståndet att vara i en asylprocess också är något som *görs*. Viktigt att poängtera är dock att en syn på något som konstruerat och skapat innebär inte att det skulle förstås som "overkligt". I linje med Butler anser jag istället att hävda identitet som något konstruerat inte är "[...] detsamma som att påstå att det är illusoriskt eller artificiellt" (Butler 2007: 87).

3. MATERIAL

3.1 Insamling, urval och avgränsningar

Materialet jag valt att arbeta med är framtaget efter att ha varit i kontakt med Förvaltningsrätten i Göteborg, där en av Sveriges fyra Migrationsdomstolar finns, och efterfrågat ärenden där människor sökt asyl utifrån rekvisitet ”förföljelse på grund av sexuell läggning” (UtlL, 4 kap., § 1). De kunde inte söka på olika asylskäl då migrationsmål inte är arkiverade enligt ett sådant system², utan istället blev jag erbjuden att tydliggöra vad för typ av mål jag sökte genom att välja bland olika måltypskoder. Jag meddelade då att jag ville titta på en måltypskod som avsåg asylsökande men som dock låg under en grupp som var kategoriserad som Avvisning och utvisning (avlägsnandemål). Jag inser att detta påverkar urvalet på det sättet att det kan verka som att jag enbart letat efter asylfall som lett till avslag. Detta var dock inte mitt syfte utan snarare är det bristande förkunskaper inom juridik vilket gjort att juridisk formalia och den kategorisering av migrationsmål som tillämpas har varit svårt att relatera till och således behandla på ett korrekt sätt. Därmed vill jag poängtera att mitt urval påverkas av ovanstående omständigheter.

Hos Förvaltningsrätten blev jag erbjuden att titta igenom 25 stycken domböcker vilka täckte in migrationsmål från olika dagar under 2012 och 2013. Totalt hann jag gå igenom 20 stycken domböcker vilka innehöll olika typer av måltypskoder avseende migrationsmål. Förvaltningsrätten drog ut en lista på de mål i framtagna domböcker som var kodade enligt vald måltypskod där målnumret var listat och därmed gick att hitta i de olika domböckerna. Då mitt syfte inte var att enbart titta på mål som lett till avslag, valde jag i genomgången av de drygt tio stycken första domböckerna att titta igenom samtliga mål. Detta för att inte missa eventuellt aktuella mål på grund av att det var arkiverade enligt annan måltypskod än den jag valt, vilket hade riskerat att styra materialurvalet iväg från mitt syfte. Detta resulterade i att jag hittade fler mål som berörde sexuell läggning och könsidentitet än om jag enbart hade letat efter vald måltypskod, då de inte var med på den lista arkivarien på Förvaltningsrätten hade dragit ut. Under denna session hittade jag totalt sju stycken mål vilka alla berör

² Detta innebär att det inte förs någon statistik på hur många asylfall som rör rekvisitet förföljelse på grund av sexuell läggning, men enligt Dahlqvist & Måwe (2011) i artikeln Det stora lotteriet från tidningen *Kom ut* får RFSL kännedom om cirka 50 till 60 fall varje år.

sexuell läggning, förutom ett mål som berör könsidentitet (transsexualitet), vilket kändes som en lämplig mängd material i förhållande till uppsatsens omfång.

För att komma åt de beslut från Migrationsverket som föregår de utvalda migrationsmålen kontaktade jag Migrationsverket. De hänvisade till Förvaltningsrätten vilka meddelade att de kunde lämna ut kopior på Migrationsverkets beslut i de mål som inte överklagats vidare till Migrationsöverdomstolen (Kammarrätten i Stockholm). I mitt fall avsåg det tre stycken av målen och gällande de övriga fyra målen hänvisades jag till Kammarrätten. Efter en sekretessprövning fick jag ut kopior på dessa tre fall. Anledningen till att jag letade efter Migrationsverkets beslut och dokumentation var för att få en heltäckande bild samt så mycket information som möjligt kring de olika fallen. Samtliga av de tre fallen är alltså sekretessprövade och i samtliga är stora delar text överstruket.

Jag valde att beställa kopior från Kammarrätten på Migrationsverkets beslut gällande endast ett fall (detta för att dubbelkolla information avseende funderingar kring en asylsökandes ålder, se diskussion i analysen). De resterande tre fallen där kopior på Migrationsverkets ursprungliga beslut fanns hos Kammarrätten valde jag dock att inte beställa. Detta på grund av tidsbrist samt att de kopior jag beställt från Förvaltningsrätten var svåra att förhålla sig till på grund av den sekretessprövning de genomgått. Därmed är det ytterst lite i kopiorna av Migrationsverkets beslut som jag valt att väva in i materialet, då de sju domstolsmålen kändes som en lagom mängd att analysera samt att jag ville hålla materialet enhetligt utifrån den utgångspunkten att samtliga av texterna kommer från en och samma instans; Migrationsdomstolen i Göteborg.

Ursprungligen var syftet att analysera *Migrationsverkets* syn på och kunskap kring sexualitet i relation till asylärenden, men svårigheten att komma över deras utredningar och beslut har resulterat i att jag istället riktat fokus på *Migrationsdomstolen*. Jag vill dock poängtera att det är Migrationsverkets ursprungliga bedömningar och beslut samt utredningar, kartläggning och avgränsningar kring de olika landinformationerna i fråga som Migrationsdomstolen i första hand förhåller sig till. Migrationsdomstolen har inte heller i något av målen valt

att plocka in ny landinformation alternativt själva undersöka och utvärdera hur föreliggande landinformation har valts ut och analyserats. Då Migrationsverket också utgör en av parterna i målen anser jag därmed att Migrationsverket och deras syn på sexualitet i högsta grad är närvarande i mitt material. I de fall jag valt att använda mig av Migrationsverkets ursprungliga beslut är det för att kolla upp mindre faktauppgifter då händelseförlopp i vissa mål ibland är något oklart återgett, alternativt att viss information har utelämnats.

Mitt material bör förstås utifrån ovannämnda omständigheter kring själva insamlandet, att de val och avgränsningar jag gjort har påverkats av lekmannakunskaper inom juridik samt en viss tidsbrist vilket format urvalet. Vidare kan materialet inte anses fullt ut reflektera Sverige och svensk asyldiskurs då urvalet enbart behandlar mål som prövats i Förvaltningsrätten i Göteborg.

Nina Lykke (2009) lyfter upp att genusforskning med fördel kan sträva efter metodpluralism och kreativitet men samtidigt hålla studien i fråga moraliskt ansvarig för de antaganden som görs och slutsatser som dras. Genom att referera till Donna Haraways begrepp *partiell objektivitet* kan genusvetenskaplig forskning hålla en vetenskaplig karaktär. Val av metod samt epistemologiska och metodologiska utgångspunkter är partiella och endast objektiva i förhållande till den forskningssituation de utgör (Lykke 2009: 175f). Mitt materialurval bör därmed förstås i relation till en sådan förståelse och gör inte anspråk på att objektivt tala om vad jag formulerar som mitt forskningsfält. Snarare vill jag poängtera att alla de omständigheter som inringande av problemområde, forskningsfält, frågeställningar, val av metod och teori samt epistemologiska antaganden formar just en partiell objektivitet vilken måste förstås i relation till just denna studies utformning.

3.2 Sammanställning av Migrationsdomstolens mål

I detta sammanhang anser jag att det är både irrelevant och oetiskt att återge personernas namn och jag ser heller inget syfte med att skriva ut migrationsmålen nummer. Målen är offentliga och därmed är personnummer och fullständigt namn utskrivet, men det blir tydligt att offentligt inte nödvändigtvis innebär lättillgängligt, vilket min diskussion om materialinsamling ovan visar. Utan att fördjupa mig i en

diskussion kring offentlighets- och sekretessprinciper har jag istället valt att ta hjälp av en annan studies tillvägagångssätt och förhållningssätt till materialet. I Jeanette Sundhalls (2012) avhandling *Kan barn tala?* om våld mot barn inom familjen reflekterar hon kring etiska aspekter i förhållningssättet till personerna i materialet. Då personerna redan var avidentifierade valde Sundhall fingerade namn men påpekar svårigheten i:

[...] att namnge personer som flytt eller invandrat till Sverige. Jag vill inte osynliggöra nationalitet samtidigt som jag har avidentifierat vilket land personerna flytt eller utvandrat från. (Sundhall 2012: 61)

Till skillnad från Sundhall har jag dock valt att inte osynliggöra hemland och i vissa fall etnicitet vilket jag inser förmedlar information som eventuellt kan bidra till att minska anonymiteten hos de asylsökande. Detta val är dock motiverat utifrån att jag anser att Sverige och ett svenskt asylsystem synliggörs i mötet med och i relation till andra icke-västerländska länder. Ett osynliggörande av hemland i detta fall skulle därmed bidra till att även osynliggöra Sverige då jag tar utgångspunkt i ett relationellt förhållningssätt till hur identitet görs i mötet mellan asylsökande och myndighet. Dock anser jag att ett offentliggörande av de enskilda asylsökande inte fyller någon funktion i min uppsats och därför kommer jag att referera till personerna i målen enligt fingerade namn vilka utgörs av vanliga namn från respektive hemländer. Detta för att inte avhumanisera de asylsökande samtidigt som jag upprätthåller en strävan att bevara deras anonymitet.

De klagande åberopar antingen ny prövning eller uppehållstillstånd enligt UtIL (2005:716). Det uppgivna skyddsskälet är i fyra stycken mål sexuell läggning, i två stycken är det sexuell läggning och etnicitet och i ett mål är skyddsskälet könsidentitet. De är födda mellan 1983 och 1988, förutom Mariam som är född 1999. Nedan följer en tabell som ger en kort överblick av de asylsökande:

FINGERAT NAMN	LAND	DOMSLUT
Sergei	Georgien	Avslag på överklagan av Mig.V beslut
Kasim	Irak	Mig.Dom beviljar ny prövning av frågan om uppehållstånd och visar målet åter till Mig.V för prövning
Ariana	Kosovo	Upphävning av överklagat beslut om utvisning och beviljan av permanent uppehållstillstånd *
Kehfun	Kamerun	Avslag på överklagan av Mig.V beslut
Jovan	Serbien	Avslag på överklagan av Mig.V beslut
Stephen	Nigeria	Avslag på överklagan av Mig.V beslut
Mariam	Armenien	Avslag på överklagan av Mig.V beslut
		<i>*Dock avslag på överklagandet avseende flyktingstatus- förklaring, skyddsstatusförklaring och resedokument</i>
		<i>Mig.V = Migrationsverket, Mig.Dom = Migrationsdomstolen</i>

Kortfattat beskrivet är migrationsmålen disponerade så att den klagande (den asylsökande), det juridiska ombudet, motparten (Migrationsverket), vilket överklagat beslut det gäller samt saken i fråga först presenteras. Därefter följer Migrationsdomstolens beslut och sedan en bakgrund i fallet där den sökandes situation återges (vilket är olika långt och detaljerat i de olika målen). Den klagande och Migrationsverkets yrkanden och ståndpunkter framförs och därefter skrivs domskälen ut där det i samtliga mål hänvisas till olika paragrafer i UTIL.

4. METOD

4.1 Diskursanalys

Mitt metodval består av ett diskursanalytiskt tillvägagångssätt enligt Ernesto Laclau & Chantal Mouffe³, vars inriktning är av poststrukturalistisk karaktär. Deras syn på diskurs inbegriper en vidgad förståelse av begreppet då de menar att allt är diskurs och gör således ingen distinktion mellan diskursiva och icke-diskursiva praktiker eller sfärer. De riktar fokus på hur meningsskapande sker och hur ord och begrepp får en viss betydelse, samt vilken kamp om betydelse som försiggår inom diskursen (Bergström & Boréus 2012: 357, 364f).

³ Som den är återgiven i Göran Bergström & Kristina Boréus (2012) i *Textens mening och makt* och i Marianne Winther Jørgensen & Louise Phillips (2000) *Diskursanalys som teori och metod*.

Betydelser av sociala fenomen och definitioner av samhälle och identitet i en diskurs är aldrig fixerade. Istället pågår det en ständig kamp, för att en betydelse eller definition ska upprätthållas som dominant utesluts alltid andra betydelser och synsätt. En diskurs är därmed aldrig isolerad eller bortom påverkan, utan för att kunna upprätthålla rådande ordningar måste den aktivt bekämpa utmanande andra betydelser (Winther Jørgensen & Philips 2000: 31).

Då trovärdighet och bevisbörda utgör utgångspunkten i asyldomarna blir det i mitt material den asylsökandes sexualitet och dess koppling till skyddsbehov som prövningen för att bevilja asyl avser. Jag har gjort en närläsning av materialet vilket utöver noggrann och upprepad läsning också innefattar en läsning av texterna som struktureras utifrån att teman och mönster urskiljs. Jag har analyserat materialet i relation till mina frågeställningar och utifrån det gjort en kortare sammanfattning genom att plocka ut information och citat som i huvudsak berör hur Migrationsverket och Migrationsdomstolen resonerar kring och motiverar sina bedömningar. För att kunna analysera diskursen har jag letat efter återkommande teman och tendenser och även i viss mån jämfört domarna med varandra. Jag har arbetat i linje med Laclau & Mouffes formulering av att syftet med diskursanalys är att:

[...] *kartlägga de processer där vi kämpar om hur tecknens betydelse ska fastställas* och där vissa betydelsefixeringar blir så konventionaliserade att vi uppfattar dem som naturliga. (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 32, kursivering i original)

Jag vill understryka att jag inte undersöker den rättsliga tillämpningen av UtL utifrån ett juridiskt perspektiv, men mitt val av material innebär en hantering och tolkning av juridiskt material. Trots avsaknad av juridisk kunskap är det befogat att analysera en juridisk diskurs då jag utgår ifrån en förståelse där rättsväsendets begriplighetsordningar och normer kring sexualitet och asyl inte existerar isolerat ifrån det övriga samhället. Min analys berör således implicit rättsväsendets tolkning av lagen.

Det kan även ses som produktivt att utan juridisk grund behandla juridiskt material

just för att kunna undersöka vilka bredare samhällsliga normer som eventuellt präglar det juridiska fältet. Genusvetenskap är därmed ett passande fält för denna undersökning då dess tvärvetenskapliga karaktär öppnar upp möjligheter för att analysera ämnen som överskrider en enskild disciplin. Mitt fokus på hur normer kring sexualitet förstås inom en juridisk diskurs är därmed av relevans för en genusvetenskaplig studie.

4.2 Metodologiskt förhållningssätt och situerad kunskap

När det gäller forskarens förhållningssätt till metod och metodologi anser jag att det är viktigt att reflektera över hur dennes position påverkar kunskapsproduktionen. I *Diskurser och konstruktioner. En sorts metodbok* skriver Mats Börjesson (2003) att kategorier verkar styrande och produktiva inom en diskurs vilket innebär att de skapar mönster. En forskares syn och observation av ett material påverkas av tillgängliga kategorier vilket gör att mening och sammanhang skapas i de diskurser som analyseras och således befäster kategoriseringar en diskurs verklighet (Börjesson 2003: 24, 88f). Jag försöker förhålla mig reflexivt till mina egna föreställningar kring etnicitet, sexualitet och asyl och vara medveten om hur samhällsliga och dominerande kategorier av människor påverkar min förförståelse kring de kategoriseringar som mitt forskningsområde berör. Den diskurs jag ringar in är inte objektiv utan jag är medskapande till den. Jag förhåller mig till materialet och undersökningen i enlighet med Haraways kanoniserade begrepp *situerad kunskap*, vilket innebär att forskare inte kan inta en utgångspunkt som objektivt betraktar och studerar världen. Haraway problematiserar vad hon kallar *guds-tricket* vilket inbegriper att forskare skulle ha en kroppslös, neutral och allseende blick som kan se allt. Istället är våra blickar partiella och ändliga. Våra egna erfarenheter och förförståelser strukturerar vad och hur vi ser och för att kunna göra anspråk på att kunna se krävs en medvetenhet av att vi är kroppar som är situerade och att vår position formas utifrån vilka maktförhållanden vi är inbegripna i och påverkas av (Haraway 1988: 581-587).

Jag har valt att luta min analys gentemot dessa reflektioner kring kategoriseringar och forskarens roll samt låtit mitt arbete struktureras utifrån ovannämnda definitioner av diskursanalys.

4.3 Reflektioner kring ontologi och epistemologi

I *Genustrubbel* för Butler en diskussion kring hur både genus och kön kan förstås som kulturellt konstruerat och bryter med en strukturalistisk syn där kön förpassas till en ”naturlig” sfär och förstås som något icke-konstruerat. Hon problematiserar synen på att genus skulle vara könets kulturella uttryck eller yttringar då det landar i ett antagande om att kön skulle vara något essentiellt och existera fördiskursivt. Istället visar Butler att det kanske inte är någon skillnad mellan kön och genus, utan att kön som kategori i relation till genus görs och därmed gemensamt skapar varandra (Butler 2007: 56f). Hon skriver att ”[o]m redan könet är en genuspräglad kategori skulle det alltså inte vara meningsfullt att definiera genus som könets kulturella tolkning” (Butler 2007: 56).

Butlers såväl ontologiska som epistemologiska diskussion anser jag är viktig att hålla i dialog med mitt arbete, då den visar på det problematiska i användandet av kön som en given och beständig kategori. Vilket innebär ett problematiserade av användningen av genus som kategori och i förlängningen även sexualitet som kategori om det grundar sig på en förgivettagen syn på kön. Min användning av kategorin hbtq-personer vill jag därmed sätta i relation till Butlers diskussion och kritiskt reflektera kring vilka ontologiska effekter ett sådant kategoriserande ger.

Även om hbtq-personer är en kategori som innefattar många olika sexuella identiteter förstår jag det i huvudsak som en konstruktion där en viss sexuell identitet tydligt avgränsas gentemot en annan. Därmed kan kategorin hbtq-personer tappa i queer udd då det kan läsas som att sexualitet förstås som något beständigt och tydligt definierat.

Det är viktigt att vara medveten om att kategorin hbtq-personer är långt ifrån universell och global samt att den är i ständig omformning. Ibland kompletteras den med ytterligare en bokstav; hbtqi (där i:et står för intersexuell). Vidare tycker jag det är viktigt att våga problematisera den känsla av gemenskap och samhörighet som begreppet förväntas medföra. T som står för trans kan innebära en identitetsposition och identitetskamp som kan vara vitt skild ifrån en gemenskap eller liknelser med en homosexuell identitet och erfarenhet. Q som står för queer innefattar en enorm

spännvidd av betydelser, till exempel kan en queer identitet eller ett queert förhållningssätt innebära ett avståndstagande från att sexuell och könad identitet och praktik ska placeras in i en redan utskuren och färdigdefinierad kategori. En homosexuell person kan även på många sätt leva ett heteronormativt liv vilket kanske en queer person inte överhuvudtaget lever efter.

J. Jack Halberstam (2012) skriver i *Gaga feminism* om ett imaginärt globalt gay-community som alla hbtq-personer anses tillhöra och uppleva gemenskap inom, trots att olika kulturer har olika namn och förståelser för genusidentiteter och genusuttryck. Halberstam exemplifierar med en kontext från Kirgizistan där olika typer av transidentiteter är konstruerade i relation till andra faktorer som ålder och klass, vilket synliggör hur begriplighetssystem strukturerar hur kön och genus görs och vilka förståelser det resulterar i. Istället för att det finns ett sätt att identifiera sig som transman på, finns det kanske istället fem olika vedertagna kategorier som utgör en identitet som transman (Halberstam 2012: 80f). Halberstam visar alltså på hur västerländska begreppssystem inte är några naturliga eller universellt gångbara utan istället kan resultera till att genusuttryck obegripliggörs genom att ord, definitioner och erfarenheter faller utanför ett västerländskt narrativ för vad som kan räknas till gruppen hbtq-personer.

Utifrån dessa reflektioner vill jag understryka att tydligt avgränsade kategoriseringar av sexualitet implicerar vissa ontologiska antaganden vilka vid en första anblick kanske tas som givna. Jag anser därför att ett oreflekterat användande av kategorin hbtq-personer och i förlängningen en oreflekterad syn på sexualitet, kan vara problematiskt.

I detta sammanhang anser jag dock att det är nödvändigt att både förhålla sig till och i viss mån även reproducera dominerande kategoriseringar kring sexualitet för att kunna skriva om detta problemområde där sexualitet som formuleras som icke-normativ ständigt sätts under lupp och kräver vissa typer av praktiker för att begripliggöras. För likväl som jag finner det problematiskt att arbeta utifrån vissa ontologiska antaganden kring kön, genus och sexualitet, finner jag det också problematiskt att inte beröra de områden där effekterna av dominerande diskurser kring kön, genus och sexualitet manifesteras. Denna problematik anser jag återfinns

hos både Butler och Mohantys teoretiska ansatser, då de problematiserar den inneboende spänning som kategorisering innebär. Att det å ena sidan kan riskera att mynna ut i universalism och essentialism samtidigt som det å andra sidan innebär ett viktigt och livsnödvärdigt politiskt verktyg för att visa på hur normer verkar till att forma rådande strukturer och diskurser. Det finns alltså en politisk potential i att upprätthålla dessa ontologiska och epistemologiska antaganden då det synliggör hur de formar och strukturerar ”verkligheten”. Att sedan kritiskt analysera dessa antaganden och dess konsekvenser, öppnar upp för ett mer subversivt och queert förhållningssätt.

Butler menar att genusyttringarnas område måste utvidgas för att kunna konstruera levbarhet och ge legitimitet åt de liv som präglas av icke-normativa genusyttringar och faller utanför begriplighetsramen (Butler 2007: 33), vilket är ett förhållningssätt jag strävar efter att låta min uppsats genomsyras av.

5. ANALYS

5.1 När material, metod och teori möts - mitt analytiska tillvägagångssätt

Som tidigare nämnts utelämnas en del information i de domar som utgör mitt material. Vidare bör tilläggas att dessa domar utgör vad Migrationsdomstolen valt att återge från förhandlingarna samt hur de valt att skriva fram både Migrationsverket och den asylsökandes berättelse, bakgrund och yrkande. Jag har valt ut ett flertal citat från varje dom som är relevanta för min undersökning.

Mitt diskursanalytiska tillvägagångssätt går i linje med att ”[...] studera strävan att etablera entydighet i det sociala på alla nivåer” (Winther Jørgensen & Philips 2000: 31) vilket är enligt Laclau & Mouffes diskursanalys. Det innebär att jag undersöker vad det är för begriplighetsordningar kring sexualitet som dominerar inom migrationsmyndigheterna. Genom att undersöka vilken entydighet som upprätthålls, kan dominerande diskursiva överenskommelser synliggöras. Jag har urskilt återkommande tendenser och diskursiva teman i migrationsmålen, vilka är strukturerade enligt följande: *Vagt kunskapsunderlag och godtyckliga bedömningar, Individualiserat ansvar och avpolitiserande av homofobi, (O)lyckad assimilation, En icke-trovärdig sexualitet samt Omöjlig bisexualitet.*

5.2 Vagt kunskapsunderlag och godtyckliga bedömningar

Vad som är genomgående i de fall där bedömningen vilar på en oklar kunskapsbild om landet i fråga, är att avsaknad från kriminalisering av exempelvis homosexualitet och rättsliga repressalier, lyfts fram. Genom att betona att diskriminering och förtryck inte sker på juridisk eller statlig nivå får det effekten av att förminska eller helt osynliggöra situationer där hbtq-personer förtrycks och diskrimineras på samhällelig och social nivå. Ordval som ”generellt sett” och ”kan antas” tyder på en oklar bild av vilken kunskap som ligger till grund för bedömningen. I Sergeis fall vilar Migrationsdomstolens avslag på hans överklagan på denna bedömning:

Av åberopad landinformation framgår att etniska minoriteters rättigheter *generellt sett respekteras* i Georgien. Vidare framgår det att det *inte finns någon lag som förbjuder homosexualitet* i Georgien. Dock finns ett starkt motstånd och sociala fördomar i samhället mot homosexuella och dödshot har förekommit gentemot HBTQ-aktivister i landet. (Min kursivering)

Även om det inte finns någon kriminalisering av hbtq-personer så innebär det inte att hbtq-personer inte kan diskrimineras på juridisk nivå. Det juridiska och statliga ringas här in som något isolerat från övriga samhälleliga och sociala normer då det inte vidare problematiseras om vilket eventuellt typ av (juridiskt) skydd som finns för hbtq-personer.

Bedömningen i Arianas fall utgörs också av en godtycklig bedömning, vilket synliggörs i följande citat: ”[a]v tillgänglig landrapportering framgår inte någon entydig bild av om det för transsexuella personer finns skydd att få från myndigheterna”. Mer sanningsenligt hade detta kunnat formuleras som att domstolen saknar vetskap om det finns något statligt skydd för transsexuella eller inte, vilket tydligare hade visat på att det saknas grundlig information som underlag för bedömning. Det framförs att det saknas lagstiftning vad avser transsexuella personer i Kosovo och att det inte går att byta kön juridiskt. Utifrån kunskapen om att diskriminering och förtryck gentemot transpersoner är vanligt förekommande skulle avsaknaden av ett särskilt skydd för transsexuella personer kunna tolkas mer allvarligt. Snarare än att tolka det som en otydlig bild, skulle det kunna ses som en

indikation på att skyddet är dåligt om inte obefintligt. Att avsaknad av kriminalisering eller statligt skydd tolkas som att förtryck inte skulle förekomma, är att låta vaga kunskapsunderlag få ligga till grund för bedömningen.

Tendensen att låta avsaknad och vaga kunskapsunderlag styra bedömningen som synliggörs i Sergei och Arianas fall, är en tendens som liknar vad som tidigare forskning i *Fleeing homophobia* visat på. Att vissa europeiska länder, däribland Sverige, endast beviljar hbtq-personer asyl om det finns bevis på att den lag i hemlandet som kriminaliserar homosexualitet tillämpas genom rättsliga åtgärder. Samtidigt bedömer andra europeiska länder att kriminalisering i sig anses utgöra skäl för skyddsbehov (Jansen & Spijkerboer 2011: 24-26).

Dessa godtyckliga bedömningar är också en form av avpolitisering av situationen genom att utesluta sociala och samhällseliga föreställningar från den politiska sfären, vilket nästa tema berör.

5.3 Individualiserat ansvar och avpolitiserande av homofobi

I samband med en oklar bild om situationen för hbtq-personer i landet ifråga, återkommer en tendens av att i bedömningarna avpolitiserar rådande strukturer. De effekter av strukturell och institutionell diskriminering från till exempel homofobi som träder fram i de asylsökandes berättelser blir individualiserade. Det sker en ansvarsförskjutning från statlig och strukturell nivå till den individuella asylsökande.

Exempel på detta är resonemang kring hur den asylsökande inte har uttömt möjligheterna till att få skydd i hemlandet. Detta synliggörs i Sergeis fall, vars åberopade skyddsskäl är att han under 2007 blivit utsatt för övergrepp och trakasserier i Georgien på grund av sin etniska tillhörighet som halvetnisk ryss och sin sexuella läggning. Enligt Sergei utfördes misshandeln av okända män. Sergei polisanmälde händelsen, men "[...] då poliserna förstod att den bakomliggande orsaken var hans sexuella läggning, blev han istället kränkt verbalt". Migrationsverket har bedömt att Sergei "[...] lämnat en oklar redogörelse gällande motivet till händelsen 2007. Han har nämnt sin sexuella läggning först vid den muntliga genomgången 23 maj 2011". De anser att tillförlitligheten i hans berättelse brister och betonar att de övergrepp han har utsatts för är ett dåd utfört av enskilda

personer och bedömer därmed att Sergei ska vända sig till de georgiska myndigheterna. Migrationsdomstolen bedömer enligt Migrationsverkets linje och framför att:

[...] omständigheten att Sergei är homosexuell inte är tillräcklig för att ett skyddsbehov ska anses föreligga. Domstolen ifrågasätter inte att Sergei har blivit utsatt för de trakasserier och övergrepp han anfört, men konstaterar att de utgör brottsliga handlingar som är utförda av enskilda personer och som det i första hand är myndigheterna i hemlandet som har att beivra. Sergei uppger att han, *vid ett tillfälle*, har vänt sig till polisen utan att få någon hjälp [...] inte har gjort sannolikt att de skulle sakna vilja och förmåga att erbjuda honom skydd. (Min kursivering)

Här bedömer alltså migrationsmyndigheterna att Sergei inte har uttömt möjligheterna till att Georgiens myndigheter kan hjälpa honom samt att den kränkande behandling han bemött från hemlandets myndigheter inte speglar samhällets normer kring homosexualitet. Denna avpolitisering av händelserna och vad som framstår som ett institutionaliserat förtryck och diskriminering inom det georgiska polisväsendet, leder till att Sergei inte bedöms uppfylla kriterierna för att vara berättigad skydd. Hur många gånger domstolen anser att Sergei borde ha försökt söka hjälp hos de georgiska myndigheterna är inte specificerat. Bedömningsunderlaget framstår därmed som tunt då det visar på godtycklighet. Beslutet vilar på en motsägelsefullhet då Sergei vänt sig till polisen för hjälp och då blivit diskriminerad och kränkt, samtidigt som migrationsmyndigheterna bedömer att han inte utnyttjat myndigheternas hjälp.

Statens inkluderings- och exkluderingsformationer gör att staten karaktäriseras av en dubbel natur, menar Butler. Staten kan å ena sidan erbjuda skydd men den är också den maktmekanism som kan förneka en människa detta skydd; "[...] state can be precisely what expels and suspends modes of legal protection and obligation, the state can put us, some of us, in quite a state" (Butler & Spivak 2007: 3f). Denna dubbla karaktär hos staten synliggörs i Sergeis och de andra asylfall som jag diskuterar under detta tema. Avpolitiserandet av strukturer förskjuter ansvaret åt individen som på så sätt exkluderas från myndigheternas (och statens) föreställning om vem som bedöms som ett subjekt rätt till skydd från diskriminering och förtryck. När diskriminerande

och fobiska strukturer osynliggörs genom att individualiseras omöjliggörs den asylsökandes skyddsbehov, då det landar på den enskilda att skydda sig från diskriminering.

Ariana som är transsexuell har tidigare utsatts för både misshandel och sexuella trakasserier i sitt hemland Kosovo och riskerar vid ett återvändande förföljelse och social utstötning. I Arianas yrkan framförs att:

Den antidiskrimineringslagstiftning som finns i Kosovo används inte. I landet saknas också lagstiftning vad avser transsexuella personer. Man kan inte heller byta kön juridiskt. [...] Ariana kan inte dölja sin transsexualitet även om hon skulle vilja det. Det kan inte heller krävas av henne att hon gör det. Hon har planer på att genomgå könskorrigering operationer och kan inte göra detta i Kosovo.

Migrationsverket har bedömt att det inte föreligger skyddsbehov då Ariana "[...] under avsevärd tid kunnat vistas i hemlandet utan att utsättas för förföljelse eller *särskilt allvarlig* diskriminering" (min kursivering). Efter att ha återvänt till Kosovo under knappt ett års tid framhåller Migrationsdomstolen att Ariana "[...] levde och arbetade under sin nya könsidentitet". De framför också att:

Även om de⁴ upplevde tiden som svår och var *rädda för att upptäckas*, utsattes de inte under denna tid för några övergrepp eller *allvarligare diskriminering*. Inte heller uppsöktes de av någon av de personer som tidigare utsatt dem för övergrepp. (Min kursivering)

Vad som åligger den asylsökande är att styrka den framåtsyftande risken och rädslan för förtryck, förföljelse, tortyr eller annan skyddsgrundande behandling vid ett återvändande till hemlandet. I Arianas fall sker här en slags avdramatisering av uppgivna rädslor för vistelse i hemlandet genom att betona att hen⁵ inte utsattes för

⁴ Anledningen till att vissa citat hämtat från Arianas fall åsyftar att det handlar om fler än en person, är på grund av att även Arianas mor genomför en överklagan av sin asylprövning. Deras ärenden förhandlas alltså gemensamt hos Migrationsdomstolen.

⁵ Jag har valt att använda pronomenet hen om Ariana, då jag inte vet vilket pronomen personen själv identifierar sig med. Då migrationsmyndigheternas upprepade tal om Ariana som *hon* är mycket problematiskt, diskuterar jag detta senare i uppsatsen.

några övergrepp, vilket gör att den överhängande rädslan förminskas och därmed blir svår att tolka som en indikation för risk för övergrepp. ”Allvarligare diskriminering” är en beskrivning som låter förstå att det ligger en godtycklig bedömning till grund, då graden av diskriminering och vad som utgör en allvarlig sådan inte är specificerat.

I Kehfuns fall betonas det att ett alltför strikt beviskrav inte bör tillämpas på grund av de svårigheter som föreligger en asylsökande att kunna styrka sin berättelse med bevis, detta trots den internationellt accepterade principen att bevisbördan ligger på den asylsökande. Kehfuns redogörelse bedöms trots denna betoning inte som tillförlitlig, bland annat på grund av att han ”[...] rimligtvis borde varit väl medveten om att relationen med pojkvännen inneburit en stor risk för honom och därför rimligen reflekterat över förhållandet”. Detta resonemang verkar gå emot den tidigare nämnda rättsliga styrning från 2011 som Migrationsverket ska följa, där det understryks att det aldrig får krävas av en asylsökande att leva ett liv där hen aktivt tvingas dölja sin sexuella läggning för att undkomma förtryck eller rättsliga repressalier (Ribbenvik 2011).

Kehfun utsattes för förtryckande behandling då han tvingades till en häxdoktor av sin familj, vilket är en omständighet som inte heller bedöms som tillförlitlig utan motsägelsefull då han uppgett att ”[...] vistelsen både varat i en vecka och i tre-fyra dagar”. Hans redogörelse bedöms även som icke-trovärdig då han ”[...] inte heller med några detaljer kunnat redogöra för hur han lyckts fly från det angrepp han *ska ha* utsatts för i sin butik” (min kursivering).

Att han inte tydligt minns exakt hur många dagar han hölls fången hos häxdoktorn bidrar till att minska berättelsens trovärdighet, vilket likväl skulle kunna tolkas som att själva traumat han varit med om kan ha påverka minnet av händelsen. Samtliga av dessa omständigheter i Kehfuns fall får det att framstå som att trovärdigheten är bedömd utifrån ett relativt tunt underlag. Vad som kanske istället hade ökat trovärdigheten i hans berättelse vore om såväl den institutionaliserade, då homosexualitet är olagligt (ILGA 2014: 32) som internaliserade homofobin i Kehfuns hemland Kamerun lyftes upp. Genom ett fokus på vad som framstår som smått ovidkommande detaljer sker här ett avpolitiserande av det rådande homofobiska

klimatet i Kamerun, både statligt och samhälleligt. En situation som, med ett bredare kunskapsunderlag, snarare bör förstås utgöra ett strukturellt problem, gör att ett ansvar förskjutet till individen framstår som både felaktigt och smått naivt.

I fallet med Mariam född 1999 har jag haft funderingar kring om det utskrivna födelseåret varit korrekt, detta på grund av att jag fann det märkligt att det inte någonstans lyfts upp att Mariam är minderårig. För att utesluta möjligheten av ett skrivfel beställde jag Migrationsverkets beslut hos Kammarrätten. I samtliga tre dokumentationer gällande asylprocessen (Migrationsverket, Migrationsdomstolen och Migrationsöverdomstolen) har Mariams födelseår skrivits ut som 1999 vilket gör att jag fått anta att det är korrekt. I Migrationsverkets beslut finns det mer information om Mariams familjesituation där det framgår att Mariams mor samt syster också sökt asyl i Sverige. Trots detta finner jag det anmärkningsvärt att Mariams ålder inte berörts närmare eller räknats in som en särskild omständighet. Speciellt då det i detta fall föreligger dödshot från Mariams familj i hemlandet på grund av hennes sexualitet. Hon var 13 år gammal när Migrationsverket avlog hennes ansökan om asyl och begäran om prövningstillstånd hos Migrationsöverdomstolen 2013 beviljades inte vilket resulterade i att Migrationsverkets avvisningsbeslut blev verkställande.

Mariam för fram att hon inte kan återvända på grund av:

[...] sin sexuella läggning eftersom homosexualitet inte är socialt accepterat i Armenien. Vid ett återvändande till hemlandet kommer hennes far och farbröder att döda henne om de upptäcker hennes sexuella läggning. Visserligen är det inte straffbart att vara homosexuell i Armenien men det accepteras inte av samhällets oskrivna lagar.

Vid förnyad prövning av ett beslut rörande uppehållstillstånd åberopas nya omständigheter där det enligt 12 kap. 19 § i UtIL krävs att den asylsökande inte kunnat anföra dessa omständigheter tidigare, eller att giltig ursäkt för att så inte skett visas. Anledningen till att Migrationsdomstolen inte gör en ny prövning av Mariams fall är att Migrationsverket redan har prövat ”omständigheten att Mariam är homosexuell” inom det tagna beslutet. Uppgiften att Mariam står inför ett dödshot

från familjemedlemmar i hemlandet bedöms dock som en ny omständighet i målet men vilken domstolen bedömer att Mariam inte har ”visat giltig ursäkt till varför hon inte åberopat omständigheten tidigare”. Ytterligare skäl som Migrationsdomstolen grundar beslutet om att inte pröva Mariams skyddsbehov på nytt är att de bedömer att ”[...] familjen inte gjort sannolikt att det föreligger ett skyddsbehov till följd av åberopade förhållande” samt att situationen i hemlandet är oförändrad sedan Migrationsverkets beslut, vilket är en situation som från Mariams yrkande beskrivs som:

Homosexuella i Armenien diskrimineras i hög grad av befolkningen i samhället och utsätts för förföljelse samt övergrepp av myndigheterna [...] ingen möjlighet att påräkna de inhemska myndigheternas skydd mot förföljelse på grund av sexuell läggning.

Det är problematiskt att Migrationsdomstolen kräver en ”giltig ursäkt” för att en 13-åring inte formulerat det dödshot som finns hemifrån på grund av hennes sexualitet. Detta då det leder till en ansvarsförskjutning gentemot Mariam som explicit resulterar i ett osynliggörande av de framlagda risker som finns i hemlandet. Den strukturella homofobi i Armenien som framkommer i målet tappar därmed helt i betydelse. Detta osynliggörande befasts ytterligare av att migrationsmyndigheterna inte kommenterar informationen i Mariams yrkande. Det bör även påpekas att om det skulle finnas något eventuellt skydd Mariam kan få från armeniska myndigheter, inte heller kommenteras.

I Jovans fall ifrågasätter Migrationsdomstolen inte att han kan ha utsatts för de trakasserier och våld i hemlandet han uppgett. I hans polisanmälan av dessa brott anser de dock att det inte ”[...] framkommit stöd för att serbiska staten sanktionerat att enskilda poliser på grund av hans etnicitet eller sexuella läggning vägrat utreda brott”. De anser också att ”[n]ågon som helst skriftlig bevisning till stöd för att Jovan polisanmält vad han *uppger sig ha* råkat ut för finns inte” (min kursivering). Migrationsverket har i sin bedömning framfört att ”[o]m Jovan *anser sig* trakasserad av enskilda polismän är det verkets uppfattning att även sådana företeelser kan anmälas till myndigheterna” (min kursivering). Detta framstår som motsägelsefulla argument från myndigheternas sida, då det verkar osannolikt att det skulle finnas

någon sådan bevisning om polisen vägrat att behandla hans brottsanmälan. Domstolen skriver vidare att Jovan:

[...] inte gått vidare med vad han uppfattat som kränkande behandling från enskilda polisens sida och därmed försökt uttömma sina möjligheter att få skydd och hjälp från serbiska myndigheter.

Domstolen grundar sin bedömning av att Jovan inte är att betrakta som flykting med skyddsbehov då "[...] det kan *antas* att serbiska myndigheter kan erbjuda honom trygghet mot förföljelse från enskilda" (min kursivering).

Även i Stephens fall sker ett avpolitiserande när det förs fram att "[i]nte heller kan migrationsdomstolen finna att Stephen i inslaget uttalar någon kritik mot hemlandet som skulle kunna uppfattas som ett politiskt ställningstagande". Homosexualitet är kriminaliserat i Nigeria (ILGA 2014: 42) och Stephen har i ett TV-uttalande riktat kritik mot Nigerias sätt att behandla hbtq-personer. Domstolens bedömning av att det inte skulle vara ett politiskt ställningstagande blir därmed avpolitiserande.

I samtliga fall inom detta tema befästs föreställningar om att strukturell homofobi inte skulle förekomma i de olika länderna. Genom att utesluta förklaringsmodeller vilka tar hänsyn till vidare perspektiv, förskjuts ett individuellt ansvar till den enskilde asylsökande för sina upplevelser av strukturellt förtryck och därmed avpolitiserar situationen i hemlandet. Alternativa tolkningar är alltid möjliga, vilket jag i ovanstående diskussion försökt visa på. Laclau & Mouffe menar att diskurser verkar till en reducering av möjligheter. För att överenskomna begriplighetsordningar ska upprätthållas inom en diskurs, utesluts andra möjliga betydelser och definitioner. Dessa andra förklaringsmodeller och synsätt är dock inte helt uttraderade, utan befinner sig i vad Laclau & Mouffe benämner som *det diskursiva fältet*. Detta fält utgör en slags behållare för uteslutna betydelser och dessa uteslutningar innehar en hotande potential då andra betydelser och definitioner kan utmana diskursens rådande begriplighetsordningar. Därmed verkar de också medskapande av diskursen då det uteslutna som markerar diskursens yttre bekräftar vad som utgör diskursens inre (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 34).

Jag anser att det är viktigt att våga betona att bedömningarna vilar på en godtycklighet då alternativa bedömningar ligger nära till hands, men vilka aktivt utesluts och förpassats till ett diskursivt fält. Efter att ha analyserat dessa fall jämsides med varandra synliggörs hur en koherens upprätthålls inom svensk diskurs kring asyl genom att ett onyanserat fokus riktas mot den asylsökandes bevisbörda. Alternativa tolkningar, som också kan förklaras som utmanande föreställningar till diskursiva överenskommelser, menar jag synliggör diskursers strävan efter att etablera entydighet. Detta är vad jag försökt bidra med för att kunna utmana de dominerande diskursiva begriplighetsordningarna.

5.4 (O)lyckad assimilation

Ariana beviljas permanent uppehållstillstånd efter en samlad bedömning då synnerligen ömmande omständigheter som psykisk ohälsa som innefattar trauman orsakade av övergrepp har vägts in. Även Arianas nuvarande livssituation i Sverige jämfört med hemlandet betonas:

Hon har vidare vistats större delen av sitt vuxna liv i Sverige. Hon talar flytande svenska och har arbetat här i landet. Hon har en flickvän och [...] är endast i Sverige som hon har kunnat utveckla sin könsidentitet och leva öppet i enlighet med den. Det kan konstateras att hon under tiden i Sverige fått ett privatliv och en anpassning till svenska förhållanden [...] Dessutom riskerar hon som transsexuell person ett utanförskap i hemlandet och det är troligt att hon där skulle drabbas av olika slags svårigheter i sin livssituation, t.ex. i socialt hänseende men även i övrigt.

I Arianas situation betonas anpassning till det svenska samhället, där civilstånd och försörjning vägs in som betydande faktorer. Det är dessa faktorer och hens psykiska tillstånd som ligger till grund för en bedömning av synnerligen ömmande omständigheter i hens asylprocess. Ariana blir begripliggjord och erhåller statens erkännande genom en betoning på assimilation samt efterlevnad av diverse heteronormativa praktiker. Ett heterosexuellt begär (efter uppgiven vilja att genomgå ett könsbyte), tvåsamhet och lyckad anpassning till det svenska samhället gör att Ariana konstrueras som en önskvärd asylsökande.

Detta erkännande resulterar dock i ett osynliggörande av hens queera identitet. Bedömningen vilar på en linjär syn på sexualitet utifrån en heteronormativ förståelse där Arianas ”nya” könsidentitet är ett problematiskt synsätt. Om detta är en ny identitet för Ariana eller inte framgår inte. Dock visar det på en okunskap kring transpersoner att oreflekterat tala om Arianas nya könsidentitet som om hens nuvarande könsidentitet inte skulle vara hens riktiga. Därmed är även ett oreflekterat användande av pronomenet hon också problematiskt då Arianas identitet som transperson förminskas. Vad som blir tydligt är alltså att en queer identitet obegripliggörs på bekostnad av att Ariana formuleras och förstås inom en heteronormativ ram. Därmed är det väldigt problematiskt att fokus i Arianas fall riktas mot den nya och kommande identiteten då det konstruerar hen som ett önskvärt subjekt på grund av en kommande heterosexualitet. Trots att Ariana är en av de två asylsökande som tillslut blir erkänd av migrationsmyndigheterna genom att beviljas uppehållstillstånd, sker det på en bekostnad av att samtidigt bli berövad sin queera identitet. Butler menar att ett erkännande kan leda till paradoxala effekter, vilket Arianas fall är ett exempel på. När begär och sexualitet blir rättfärdigat och sett som permanent tas i det ögonblicket ens begär och sexualitet ifrån en och förskjuts ”[...] så att det man ’är’ och det ens relation ’är’, inte längre är privata angelägenheter” (Butler 2006: 121).

Som nämnt tidigare kan heterosexualitet förstås som en strukturerande norm vilken formar västerländska länders policys kring migration. Sexualitet och andra maktordningar samverkar i att forma vilka som bedöms som önskvärda och inte. Förhållningssätt till och stereotypiseringar av “invandraren” kan konstrueras på olika sätt. Invandrare kan konstrueras som upprätthållare av traditionella ideal som värdesätter familj, vilket gör att de går att formulera som önskvärda inom en nationell gemenskap. Samtidigt konstrueras invandrare också som sexuellt omoraliska, bland annat som bärare av könssjukdomar, och görs därmed till icke-önskvärda. I alla dessa stereotypiseringar samverkar heterosexualitet med föreställningen om en nationell gemenskap och ett ”vi” som upprätthålls genom en konstruktion av ett ”dom” som annorlunda och/eller icke-önskvärda (Luibhéid 2008: 174f). Ariana blir möjlig att formulera inom en svensk nationell gemenskap, genom betoningen på lyckad assimilering till det svenska samhället och en kommande heterosexualitet. Migrationsdomstolens syn på Arianas fall bekräftar också ett klassiskt liberalt

narrativ som innebär en linjär berättelse av flykt från förtryck till frihet (Luibhéid 2008: 170).

I Jovans fall är möjligheterna till att betraktas som flykting uttömda, men då han lider av en allvarlig psykiatrisk störning görs även i hans fall en samlad bedömning utifrån synnerligen ömmande omständigheter. Jovan har i Sverige fått behandling av specialistpsykiatri och det "[...] föreligger betydande suicidrisk i det fall avlägsnande skulle bli aktuellt". Här framträder en motsägelsefullhet från domstolens sida då de i nästa stycke anför att han inte "[...] lider av så allvarlig psykisk ohälsa att hans tillstånd är livshotande". Domstolen anser också att den medicinering Jovan får troligtvis inte kommer att kunna ges i hemlandet. Samtidigt för de fram att något stöd "[...] för att han skulle sakna tillgång till adekvat psykiatrisk vård i Serbien finns därför inte". Här återkommer tendensen av att vagt underlag eller ovetskap om situationen i hemlandet ligger till grund för bedömning. Det förmodas att läget är stabilt genom att betona att något som motsäger denna förmodan inte föreligger.

Här synliggörs vad Mohanty (2007: 83) menar är hur västerländska länders lagstiftning kring immigration i grunden vilar på en logik där *insiders* särskiljs från *outsiders*. Det resulterar i att önskvärd särskiljs från icke-önskvärd, vilket Ariana och Jovan blir exempel på. När flyktingar kommer till ett nytt land menar Butler att de hamnar inom staten men inte är en del av staten. Istället anländer en flykting till en stat på villkoret att den inte tillhör "[...] the set of juridical obligations and prerogatives that stipulate citizenship" (Butler & Spivak 2007: 6). De människor som faller utanför statens beskydd är dock fortfarande bundna till statens makt. Då det är staten som har makten att exkludera vissa subjekt, visar det på hur önskvärd respektive icke-önskvärd konstrueras i relation till staten.

5.5 En icke-trovärdig sexualitet

Kasim talar om sin homosexuella läggning först efter att hans utvisningsbeslut vunnit laga kraft vilket bedöms minska trovärdigheten avseende den nya omständigheten. Migrationsverket anser att Kasims överklagande ska avslås då det inte finns någon:

skriftlig dokumentation som stöder *påståendet om hans homosexualitet* och någon utförligare redogörelse om denna nya omständighet har inte heller

lämnats. Enbart ett vagt påstående om att Kasim på *senare tid har kommit till insikt om sin sexuella läggning innebär inte att han har visat att denna omständighet föreligger*. Kasim är 27 år, varför det får anses anmärkningsvärt att han inte skulle ha varit medveten om och kunnat åberopa denna omständighet tidigare. Att han, enligt egen uppgift vid tidigare förhör, varit sambo under ca ett år får anses ytterligare försvåra tilltron till hans nya uppgifter. (Min kursivering)

Det påpekas att homosexualitet i Kasims hemland Irak är tabubelagt, skamfyllt, strängt förbjudet och att en öppen homosexualitet innebär stora risker för att utsättas för grova övergrepp. Kasim har alltså inte förrän nu insett och för sig själv accepterat sin sexualitet vilket betraktas som icke-trovärdigt då Kasim varit i Sverige sedan 15 års ålder. Migrationsdomstolen bedömer dock att:

Enbart den omständigheten att Kasim säger sig ha kommit till insikt om sin sexualitet först efter att hans utvisningsbeslut vunnit laga kraft och ärendet överlämnas till polisen kan inte anses medföra att hans trovärdighet måste ifrågasättas. Frågan om trovärdigheten av uppgifterna om hans uppgivna homosexualitet har dock inte utretts närmare.

Kasim beviljas ny prövning av sin asylansökan och målet hänskjuts tillbaka till Migrationsverket för en nödvändig bedömning av den nya omständigheten.

Som tidigare forskning visat på är det vanligt att en asylsökande inte uppger, talar om eller ens själv vet om sin sexuella läggning. En asylprocess kan snarare framtvunga en komma ut-process (Randazzo 2005: 40f; Avrahami 2007: 181). Tidigare homosexuella erfarenheter innebär inte heller att individer per automatik vågar och/eller väljer att yttra detta i en asylprocess och i kontakt med migrationsmyndigheter, vilket är en faktor som tydligt visar på hur problematiska Migrationsverkets krav på att kärleksrelationer ska kunna bevisas är (Avrahami 2007: 176ff). Kulturella skillnader i syn på och tal om sexualitet, familj och så vidare, gör kravet på att kunna tillhandahålla bevis för en eventuell kärleksrelation mycket problematiskt. En asylsökande kanske inte själv har definierat vad för ”typ” av relation den är i, då kategorin homosexuell kanske inte existerar i dennes begreppsvärld.

Det betonas även i rapporterna gjorda på uppdrag av Migrationsverket själva, att det är ett känt faktum att en asylsökande ofta i ett senare skede av asylprocessen talar om sin sexualitet (Grandin & Sörberg 2010: 9). Trots detta bedöms Kasims sexualitet som icke-trovärdig av Migrationsverket på grund av att han talat om den sent i asylprocessen.

Varför Kasims samboskap bedöms försvåra tilltron i hans nya uppgifter förklaras inte närmare. Här kan tänkas att det är sambo med en kvinna som åsyftas vilket av domstolen kanske innebär en sexuell eller romantisk relation. Kanske det inte ens beaktas vad en samboskapsrelation innebär men bara faktumet att *bo* med en kvinna (om det nu är en kvinna) kanske tolkas som en heterosexuell praktik och därmed bidrar till att öka Kasims brist på trovärdighet. Samboskapsrelationen kan likväl vara med en man där Migrationsverket kanske bedömer det som icke-trovärdigt att ”insikten” om den sexuella läggningen skulle framträda och meddelas till Migrationsverket först ett år efter detta. Det är svårt att analysera djupare i detta fall vad domstolen egentligen menar då det lätt mynnar ut i spekulationer, men Migrationsverkets bedömningar tenderar att grundas på godtycklighet samt okunskap om vad tidigare forskning visat på. Tidigare kartlagda tendenser, som att Migrationsverket riktar för stort fokus på sexuell praktik istället för sexuell identitet (Wolf-Waltz, Törner & Borg 2010: 3), verkar därmed inte i Kasims fall ha genererat någon större förändring i synen på sexualitet.

Trovärdighet och tillförlitlighet är vad som asylsökande i ett rättsväsende bedöms efter. Ett annat sätt att beskrivas som trovärdig är att erhålla erkännande genom att bedömas som begriplig. Butler för en epistemologisk kritik kring västerländska kategoriseringar som kommit att formulera villkoren för begriplighet och vad som förstås som mänskligt. Det är nödvändigt att hålla idén om vad som utgör mänsklighet öppen för andra formuleringar och därmed viktigt att problematisera den tendens där vad som utgör mänsklighet definieras på förhand. Synen på begriplighet och mänsklighet kräver en förståelse av att det definieras olika i olika kulturella kontexter, det är därför ohållbart att västerländska definitioner får verka som universella då det resulterar i att vissa görs obegripliga och faller utanför skyddsramarna (Butler 2006: 54). Vad som definieras på förhand i Kasims fall är vad

sexualitet är och hur det kan manifesteras och därmed obegripliggörs en rad andra möjligheter och praktiker. En linjär syn på sexualitet som något fixerat och beständigt samt en snäv förståelse av en komma ut-process formuleras. Detta gör att Kasim och hans sexualitet från Migrationsverkets håll blir obegripliggjord och berövad erkännande för vad som förstås som möjligt och levbart (Butler 2006: 73). Kasim uppfyller alltså inte de kriterier kring sexualitet som krävs för att bedömas som trovärdig enligt Migrationsverket. Här synliggörs en västerländsk syn på hur en komma-ut process bör och kan gå till. En snäv förståelse fungerar som underförstådd referent och utgör måttstocken vilken begriplig sexualitet mäts och formuleras utifrån. Att synliggöra hur denna syn på sexualitet artikuleras som universell, är att visa på hur det diskursiva maktutövandet går till och kommer att forma Kasims asylprocess (Mohanty 2007: 37).

Här synliggörs hur komplicerad en komma ut-process kan vara och att någon universell modell för hur en sådan går till inte finns. Med stöd i ovannämnd forskning bör istället hur Kasims sexuella identitet konstrueras förstås i ljuset av att den är formad i samverkan av både en komma ut- och asylprocess.

5.6 Omöjlig bisexualitet?

I Stephens fall framför Migrationsdomstolen att:

Migrationsverket fann visserligen ingen anledning att ifrågasätta Stephens sexuella läggning mot bakgrund av ett uttalande i svensk TV. Eftersom han *levt ett normalt liv* i hemlandet fram till mars 2011 och *numera även levde med en kvinna* fann verket dock att han inte hade gjort sannolikt att han riskerade att utsättas för förföljelse eller skyddsgrundande behandling eller bestraffning. Stephen hade även åberopat anknytning till en i Sverige bosatt kvinna. (Min kursivering)

I Stephens yrkande framförs:

Eftersom hans sexuella läggning kommit till allmän kännedom riskerar han vidare upp till 14 års fängelsestraff [...] en överhängande risk att hans sexuella läggning kommit myndigheterna i hemlandet tillkänna. Dessutom

försvåras omständigheterna av att han i TV riktat kritik mot hemlandets sätt att hantera personer med hans sexuella läggning, vilket måste ses som ett politiskt ställningstagande. Han känner välgrundade fruktan att förföljas på grund av sin sexuella läggning. Det ska vidare beaktas den anknytning han har till den svenska kvinna han bor hos och som väntar hans barn.

Stephens berättelse bedöms inte som tillförlitlig av Migrationsdomstolen men de medger samtidigt att de inte finner någon anledning att utesluta "[...] att Stephen kan ha den sexuella läggning han uppger sig ha med anledning av det uttalande han gjort i svensk television". Detta resonemang är märkligt då det framstår som att trovärdigheten i hans berättelse hänger på att han har uttalat sig i TV, vilket leder till funderingen kring om hans berättelse hade bedömts som icke-trovärdig om han inte hade gjort det. Migrationsdomstolen anser också att:

Stephen har vidare vid den muntliga förhandlingen uppgett att han kommer att leva i ett förhållande med den svenska kvinna som han väntar barn tillsammans med, *vilket tyder på att han inte har för avsikt att i framtiden leva ut sin uppgivna sexuella läggning.* (Min kursivering)

Stephen blir här obegripliggjord och berövad erkännande av Migrationsdomstolen. Stephens förmodade bisexualitet ramlar utanför begriplighetsramen då domstolen drar slutsatsen att ett förhållande med en svensk kvinna innebär att han aldrig mer kommer ha förhållanden eller sexuella kontakter med män. Bisexualitet eller annan sexuell identitet än heterosexuell och homosexuell försvinner bland möjliga och begripliga identiteter. Detta går i linje med vad tidigare rapporter upptäckt är en återkommande tendens hos migrationsmyndigheterna, att sexuell identitet likställs med sexuell praktik (Grandin & Sörberg 2010: 12f).

Det som utgör en dominerande föreställning om vad som räknas som begripligt inom en norm förklarar Butler är konstruerat i relation till vad som inte räknas som begripligt. Normen skapar sin avvikande utsida vilket fungerar till att upprätthålla normen genom att det markerar vad normen inte är. Genusidentiteter som inte följer normen verkar därmed ändå till att bekräfta normen (Butler 2006: 69). Utifrån denna teoretiska ansats kan heterosexualitet som norm synliggöras, vilken inte explicit

behöver yttras utan snarare reproduceras genom att dess utsida konstrueras som avvikande och obegriplig. (Hetero)normen hålls alltså intakt genom att andra sexuella erfarenheter och identiteter formuleras som omöjliga genom att dra underförstådda heterosexuella slutsatser. Antagandet om att Stephen ”inte har för avsikt att leva ut sin sexuella läggning i framtiden” synliggör en syn på sexualitet där homosexualitet och heterosexualitet är de enda möjliga sexuella identiteterna. De konstrueras som oföränderliga och tydligt avgränsade från varandra. De utgör en västerländsk tolkningsram gällande sexualitet men som framställs som universell vilken olika, ”andra”, sexuella identiteter mäts och konstrueras som avvikande gentemot (Mohanty 2007: 37).

I såväl Stephens som Kasims fall ovan synliggörs paradoxen ett erkännande kan leda till (Butler 2006: 121f). Genom att redovisa sin identitet för att erhålla statens erkännande resulterar det istället i ett berövande av erkännande *och* identitet, då det leder till att deras sexuella identiteter omformuleras för att passa in i ett heteronormativt synsätt där bisexualitet försvinner utanför begreppssfären.

6. SLUTDISKUSSION

För att återknyta till mina frågeställningar om 1) vilken syn på sexualitet som präglar migrationsmyndigheternas beslutsfattande samt 2) vilka praktiker och/eller kriterier som krävs av den asylsökande för att passera som trovärdig, följer nu en kortare sammanfattning av min analys.

En av de återkommande tendenserna är att det i takt med ett avpolitiserande av de olika situationerna för hbtq-personer i de asylsökandes hemländer sker en ansvarsförskjutning gentemot den individuella asylsökande. Där hemländers myndigheter har nekat hjälp, kränkt eller inte fört dokumentation bedöms det av migrationsmyndigheterna som att den asylsökande inte uttömt alla möjligheter till att erhålla hjälp från landets myndigheter. Hur mycket den asylsökande förväntas riskera och hur långt den förväntas att gå för att kunna få hjälp i sitt hemland, omgärdas av en oklarhet tillika godtycklighet i de olika fallen.

Denna tendens strålar samman med vad som visas vara kunskapsluckor från

myndigheternas sida. Genom att använda ordval som lämnar en vag bild om hur det egentligen ligger till kan den verkliga situationen fördunklas genom att avdramatisera eller dra godtyckliga slutsatser. Faktum som att det ”finns ingen lag mot homosexualitet” betyder inte att det inte kan vara stigmatiserat eller innebära risker för hbtq-personer. Istället utesluts samhällliga och sociala normer genom ett enkelriktat fokus på den juridiska sfären. Det framstår också som godtyckligt när de samhällliga och sociala strukturerna och normerna bedöms spela roll för behovet av skydd. Främst anses de vara av betydande karaktär när det finns en lagstiftning kring det, trots att UtlL inbegriper att asyl ska kunna ges personer som känner välgrundad fruktan från oavsett myndigheter eller enskilda personer, om det saknas möjlighet till lämpligt skydd i hemlandet.

För att den asylsökandes sexuella identitet ska passera som trovärdig är det vissa typer av praktiker som premieras respektive vissa typer av praktiker som direkt försämrar den asylsökandes möjlighet att framstå som trovärdig. Sexualitet som av myndigheterna bedöms som oföränderlig och tydligt definierbar enligt västerländsk kategorisering, premieras och ökar trovärdigheten hos den asylsökande. Sexuella erfarenheter med fler än ett kön leder däremot till minskad trovärdighet hos den asylsökande, då bisexualitet är bortom myndigheternas begreppsramar. De asylsökandes självinsikt om sin sexualitet bedöms också mer eller mindre trovärdig. Om självinsikten uppges ha inträffat senare i livet och i asylprocessen, minskar detta trovärdigheten. Andra praktiker som bedöms som mindre trovärdiga är om den asylsökande i sitt hemland levit ”öppet” trots en medvetenhet om vilken risk det innebär, vilket också påverkar bedömningen för behovet av skyddsstatus.

I ett flertal mål bedöms inte den asylsökande ha uttömt möjligheterna till att erhålla skydd från sitt hemlands myndigheter trots att hen varit i kontakt med myndigheterna och blivit nekad hjälp, utsatt för diskriminering eller liknande. För att bevisa sitt behov av skydd ska hemlandets hjälp vara utesluten vilket flera av de asylsökande inte gör trovärdigt om de inte efter kränkande behandling återvänt till samma myndigheter och sökt hjälp igen.

Uppsatsen har kommit fram till att den syn på sexualitet som präglar migrationsmyndigheterna bekräftar vad tidigare rapporter och forskning kommit fram

till. Det är en linjär, snäv och heteronormativ förståelse där bisexualitet blir obegripliggjort och sexuell identitet likställs med sexuell handling. Detta minskar möjligheten till erkännande från domstolens sida då denna förståelse osynliggör olika former av queera uttryck. Den sexualitet som konstrueras och görs begriplig och erhåller erkännande genom att bedömas som trovärdig, är en oföränderlig sexualitet som går att placera inom en heteronormativ förståelse. Som tidigare diskuterat är det som utesluts från normen inte fullt ut exkluderat, då utsidan av normen bekräftar dess insida. Vissa avsteg verkar till att utmana normen medan vissa istället verkar reproducera av normen genom att dess inkluderings- och exkluderingsmekanism bekrästs. Frågan är dock vilka avsteg från normen som bekräftar normens fortsatta existens och vilka avsteg som istället undergräver normen och utmanar dess gränser? (Butler 2006: 69, 121). Ariana är ett exempel på att utmanande praktiker kan verka reproducera och förstärka av normen. Genom att fokus riktas på den ”nya” könsidentiteten och det kommande heterosexuella begäret blir hen begripliggjord inom ett heteronormativt synsätt. Idéer om vem som blir ett önskvärt subjekt i den nationella gemenskapen genom att uppfylla vissa typer av kriterier som anpassning till svenska förhållanden, synliggörs också. Samtidigt visar fallet med Ariana också på kunskapsbrister gällande transpersoner inom migrationsmyndigheterna, då hen samtidigt blir berövad en queer identitet.

Uppsatsens resultat bidrar till att bekräfta vad som tidigare är belagt avseende brist gällande både kunskap och rättssäkerhet av hbtq-personers asylprocesser inom svenska migrationsmyndigheter. Därför kan jag dra slutsatsen att svenska migrationsmyndigheter tyvärr inte har förbättrats nämnvärt enligt vad de själva strävat efter. Här bör återigen understrykas att materialet utgjorts av migrationsmål från migrationsdomstolen i Göteborg och därför gör slutsatserna inga anspråk på att tala för hela det svenska migrationssystemet. Då en svensk kontext också är relativt outforskad kan det tillsammans med rådande situation ses som ett incitament för forskare att rikta fokus på svenska migrationsmyndigheter. Det visar också på vikten av att migrationsmyndigheterna implementerar ett normkritiskt arbetssätt som genomsyrar alla instanser som berör asylsökande.

Slutligen, min analys lämnar ett flertal öppna frågor. Som att vad innebär det egentligen att uttömma möjligheter till skydd? Hur många gånger ska en person

riskera kränkande behandling av myndigheters ”enskilda personer”? Ställda inom ett svenskt asylsystem, visar min undersökning på att detta är frågor som resulterar i godtyckliga svar. En godtycklighet som resulterar i grava konsekvenser för den enskilda asylsökande och bidrar till ett mindre rättssäkert asylsystem.

7. REFERENSLISTA

7.1 Litteratur

Adborn Håkansson, Mimmi (2013). *Asyl och rätten att definiera sexualitet. En kritisk diskursanalys av 13 domar gällande flyktingstatus utifrån sexuell läggning* (Kandidatuppsats). Malmö: Institutionen för Socialt arbete, Malmö högskola

Avrahami, Diana (2007). *Vi dansar inte på bordet. Lesbiska invandrarkvinnor i Sverige: stigmatisering & stolthet*. Ramlösa: Pickabook

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2012). *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur

Butler, Judith (1993). *Bodies That Matter. On the discursive limits of "sex"*. New York: Routledge

Butler, Judith (2006). *Genus ogjort. Kropp, begär och möjlig existens*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag

Butler, Judith (2007). *Genustrubbel. Feminism och identitetens subversion*. Göteborg: Daidalos

Butler, Judith & Spivak, Gayatri Chakravorty (2007). *Who Sings the Nation-State? Language, politics, belonging*. Seagull Books

Börjesson, Mats (2003). *Diskurser och konstruktioner. En sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur

Gröndahl, Aino (2012). *Asylprövningen vid flyktingskap på grund av sexuell läggning. En analys av riskprövningen och möjligheten till skydd i hemlandet* (Masteruppsats). Uppsala: Juridiska institutionen, Uppsala Universitet

Halberstam, J. Jack (2012). *Gaga feminism: sex, gender, and the end of normal*. Boston: Beacon Press

Haraway, Donna (1998). Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective. *Feminist studies*, 14(3): 575-599

Jansen, Sabine & Spijkerboer, Thomas (2011). *Fleeing homophobia: [på flykt från homofobi : asylansökningar anknutna till sexuell läggning och könsidentitet i Europa]*. Amsterdam: COC Nederland

Lewis, Rachel (2013). Deportable Subjects: Lesbians and Political Asylum. *Feminist Formations*, 25(2): 174-194. DOI: 10.1353/ff.2013.0027. The Johns Hopkins University Press

Luibhéid, Eithne & Cantú Jr., Lionel (red.) (2005). *Queer migrations: sexuality, U.S. citizenship, and border crossings*. Minneapolis: University of Minnesota Press

Luibhéid, Eithne (2008). Queer/Migration. An Unruly Body of Scholarship. *GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies*, 14(2-3): 169-190. DOI: 10.1215/10642684-2007-029. Duke University Press

Lykke, Nina (2009). *Genusforskning. En guide till feministisk teori, metodologi och skrift*. Stockholm: Liber

Mohanty, Chandra Talpade (2007). *Feminism utan gränser: avkoloniserad teori, praktiserad solidaritet*. Hägersten: Tankekraft

Randazzo, Timothy J. (2005). Social and Legal Barriers: Sexual Orientation and Asylum in the United States. I Eithne Luibhéid & Lionel Cantú Jr. (red.) *Queer migrations: sexuality, U.S. citizenship, and border crossings*. Minneapolis: University of Minnesota Press, s. 30-60

Sager, Maja (2011). *Everyday Clandestinity: Experiences on the Margins of Citizenship and Migration Policies*. Lund: Lunds Universitet

Sundhall, Jeanette (2012). *Kan barn tala? En genusvetenskaplig undersökning av*

ålder i familjerättsliga utredningstexter. Diss., Göteborgs Universitet

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys om teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

7.2 Övriga källor

Dahlqvist, Anna & Måwe, Ida (2011). Det stora lotteriet. *Kom ut*, Nr 2. Hämtad 2014-11-18 från: <http://www.tidningenkomut.se/pdf/nummer-2-2011.pdf>

Grandin, Elina & Sörberg, Anna-Maria (2010). *Okänt folk. Om förståelse av genusproblematiker och utsatthet på grunden sexuell läggning och könsidentitet i Migrationsverkets landinformation*. *ZIE*

International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA) (2014). *State-sponsored homophobia. A world survey of laws: Criminalisation, protection and recognition of same-sex love. May 2014, 9th edition*. Hämtad 2014-12-22 från http://old.ilga.org/Statehomophobia/ILGA_SSHR_2014_Eng.pdf

Migrationsverket (2009). *Projektbeskrivningar. Europeiska Flyktingfonden III*. Hämtad 2014-11-17 från: http://www.migrationsverket.se/download/18.5e83388f141c129ba6312d70/1381926428556/projektbeskrivningar_flyktingfond2009.pdf

Migrationsverket (2013). *Rätts- och landinformation – Lifos*. Hämtad 2014-11-17 från: <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Ratts--och-landinformation-Lifos.html>

Migrationsverket (2014). *Årsredovisning 2013 Migrationsverket*. Hämtad 2014-11-17 från: <http://www.migrationsverket.se/download/18.7c00d8e6143101d166d29f5/1414049602234/Årsredovisning+2013.pdf>

Ribbenvik, Mikael (2011). *Rättschefens rättsliga ställningstagande angående*

metod förutredning och prövning av den framåtsyftande risken för personer som åberopar skyddsskäl på grund av sexuell läggning (Rättslig styrning RCI 03/2011).

Malmö: Migrationsverket. Hämtad 2014-11-17 från:

<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=24390>

Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter (RFSL) (2012). *Nytt om hbt-flyktingar*, Nr 3/2012. Hämtad 2014-11-18 från:

http://www.rfsl.se/public/Nytt_om_hbt-flyktingar_3_2012.pdf

Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter (RFSL) (2014). *Nytt om hbt-flyktingar*, Nr 2/2014. Hämtad 2014-11-18 från:

http://www.rfsl.se/public/Nytt_om_hbtq-flyktingar_2_2014.pdf

SFS 2005:716. *Utlänningslag*. Stockholm: Justitiedepartementet. Hämtad 2014-11-18 från: <http://www.riksdagen.se/sv/Dokument->

[Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Utlanningslag-2005716_sfs-2005-716/?bet=2005:716](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Utlanningslag-2005716_sfs-2005-716/?bet=2005:716)

Wolf-Waltz, Ove, Törner, Elin & Borg, Henrik (2010). *Normkritisk studie av asylprövningen* (Slutrapport). Ramböll.

Hur styrker du din sexualitet, kan du lägga fram bevis för den? Vad innebär det att behöva göra sin sexualitet trovärdig och hur ska något sådant bedömas? Vilka kriterier ska uppfyllas för att den ska passera som trovärdig i domstol? Om du kommer från ett land där homosexualitet och bisexualitet är kriminaliserat vilket gjort att du hela ditt liv förträngt eller dolt vem du egentligen är, hur bevisar du då din sexualitet?

Skarp kritik har riktats mot Migrationsverkets sätt att hantera hbtq-personers asylärenden i Sverige. Ett asylsystem där människor som inte kunnat styrka sin sexualitet utvisas, är vad som visats vara verklighet i Sverige. Brister det svenska asylsystemet i rättssäkerhet?

För att kritiskt granska denna företeelse följer här en djupdykning bland ett flertal hbtq-personers överklagade asylärenden. I uppsatsen granskas migrationsmyndigheterna där författaren undersöker vilken syn på sexualitet som ligger till grund för deras trovärdighetsbedömningar.